

PÄIHDEPALVELUTARJOTIN

9/2016

Esso-hanke, hankekoordinaattori
Satu Kainulainen

Päihdepalveluiden kehittämistyöryhmä nimettiin 15.6.2015 Esso-hankkeen koollekutsu-
massa kehittämistapaamisessa.

Työryhmä:

Päivi Vesanen ESSHP os.1. (PJ)

Nina Junnonen ESSHP yhteispäivystys

Anna-Maija Kovanen Mikkelin seudun sos. ja terveystoimi

Janne Tapola Tuustaipale

Mari Montonen Kangasniemi

Asta Hoteila Mäntyharju

Taina Pylkkänen Mikkelin kaupunki/ Olkkari

Tuula Hirvonen Juva

Sirpa Laamanen ESSHP

Sari Sirkiä-Lappalainen A-klinikkasäätö

Katja Saukkonen ESSHP / Esso-hanke

Satu Kainulainen ESSHP/ Esso-hanke

PÄIHDEPALVELUTARJOTIN

Päihdepalvelutarjottimen avulla kuvataan asiakaskeskeiset lähi- ja yhteiset palvelut Etelä-Savon sairaanhoitopiirin alueella. Päihdepalvelutarjotin työryhmän kehittämisen lähtökoh-
tana oli havainto siitä, että palveluja tulisi tarkastella asiakasnäkökulmasta. Päihdepalve-
lutarjottimen avulla tuotetaan tietoa asiakkaan tarvitsemista palveluista. Tavoitteena palve-
luiden uudelleen asemoimiselle ja selkiyttämiseksi on, että asiakkaat pääsevät oikea-
aikaisesti sekä sujuvasti palveluihin ja he kiinnittyvät hoito- ja kuntoutuspalveluihin.

Asiakkaan näkökulmasta päihdepalvelutarjotin tarkoittaa, että hänelle löytyy sopivat yh-
teistyötahot sekä päihdehoitopaikka ja asiakkaan on helpompi käyttää palveluita. Asiakas-
ta motivoidaan, tuetaan ja sitoutetaan päihteiden käytön hallintaan sekä tuetaan hänen
omaa elämänhallintaansa. Asiakkaan tilanne arvioidaan yksilöllisesti, jossa arvioidaan
päihderiippuvuus ja huomioidaan elämäntilanteen muutokset sekä aiemmin käytetyt palve-
lut. Palvelut ovat suunnitelmallisia ja tavoitteet asetetaan yhdessä asiakkaan kanssa.

Päihdetyötä tehdään monien toimijoiden yhteistyönä. Päihdeongelmien tunnistus ja jatko-
hoitoon ohjaus kuuluu kaikille soten toimijoille. Päihdepalvelutarjottimen tarkoitus on ma-
daltaa kynnystä puuttua päihdeongelmiin ja nopeuttaa hoidon alkamista. Päihdepalvelutar-
jotin lisää edellytyksiä tunnistaa päihdeongelma liitännäissairauksineen ja sosiaalisine on-
gelmineen. Päihdepalvelutarjottimen tavoitteena on estää päihdehäiriön uusiutumista ja
edistää päihdeongelmaisten suunnitelmallista kuntoutusta sekä seurantaa. Lähi- ja yhtei-

sissä palveluissa toimijat käyttävät työvälineenä alkoholin puheeksi ottaminenmenetelmää ja tunnistamista sekä ohjaavat tarvittaessa asiakkaan eteenpäin päihdepalveluihin.

Päihdepalvelutarjottimen avulla parannetaan sosiaalitoimen, terveydenhuollon, kolmannen sektorin ja omaisten yhteistyötä sekä selkeytetään palvelujärjestelmää. Tavoitteena on toimia yhdessä asiakaslähtöisesti ja huomioiden asiakkaan yksilöllisyys sekä tunnistaa hänen palvelutarpeensa. Lähtökohtana on, että asiakkaille pystytään tarjoamaan oikea-aikaisia, asiakaslähtöisiä ja vaikuttavia palveluista, joustavasti eri toimijoiden välisenä yhteistyönä.

Päihdepalvelutarjotin työskentelyprosessi

Ensimmäisessä vaiheessa ylemmät toimijat (kunnan virkamiehet ja päätöksentekijät) perehtyivät Esso-hankkeen laatimaan nykytilankuvaukseen Etelä-Savon alueen päihdepalveluista. Nykytilankuvauksen aineistossa hyödynnettiin aikaisempien hankkeiden dokumentteja ja loppuraportteja. Nykytilankuvausta varten on kerätty nykyisten päihdepalveluiden henkilöstön näkemyksiä ja kokemuksia haastatteleamalla heitä. Lisäksi nykytilankuvausta varten haastateltiin päihdepalveluiden asiakkaita. Toimijat saivat ennakkotehtävän nykytilankuvauksen pohjalta. Ennakkotehtävänä oli pohtia, mitä tavoitteita sosiaalihuollon, terveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatiolla tulisi olla sekä minkä tulisi muuttua, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa.

Toimijat nimesivät päihdepalveluiden tavoitteita integraatiolle:

- Yhteisesti sovitut, asiakaslähtöiset palveluketjut (joustavat, sujuvat)
- Organisaatiot ylittävä yhteistyö ” yhteistyöluvat ”
- yksilölliset palvelupolut
- asiakkaan tarve
- kokonaislaskutus, laskutus ei määrää toimintaa
- riippuvuuden ymmärtäminen
- palveluohjaus
- henkilökohtainen suunnitelma
- päivystys---yhden oven periaate

Toisessa vaiheessa: Esso-hankkeen tavoitteena on kehittää alueen päihdepalveluita asiakaskeskeisemmäksi. Hankekoordinaattori kartoitti, kuinka valtakunnallisesti kaupungit ovat järjestäneet päihdepalvelut ja teki bentsmarkkausta Seinäjoelle. Seinäjoella oli tehty valtava muutos päihdepalveluissa ja siellä oli perustettu päihdekliniikka, jossa toimivat yhdessä päihdepalveluiden avopalvelut ja kolmannen sektorin toimijat. Esso-hanke koollekutsui alueen toimijat päihdepalveluista. Toimijoiden tapaamisessa esiteltiin Seinäjoen toimintamallia ja sovittiin, miten jatketaan alueellisten päihdepalveluiden kehittämistä. Tapaamisessa koottiin kehittämisen suuntaviivoja:

- Päihdepalvelut määriteltävä alueellisesti
- Asiakkaan tarpeiden huomiointi kokonaisuudessa
- Kootaan koko alueen palvelukuvaukset. Tämän avulla tarkastellaan tulevaisuutta asiakas näkökulmasta. Mukaan tarkasteluun otetaan myös huumeriippuvaiset. Tällöin hahmottuvat palvelut, joita on vaikea saada ja sähköiset palvelut.
- Asiakkaan näkökulmasta tarkastellaan hoitopolkuja, mitä palveluja tulisi olla saatavilla. Palvelutarpeet asiakkailla ovat erilaiset ja asiakasryhmänä ovat haasteellisia. Tarvitaan erilaiset ja riittävän monipuoliset asiakasprofiilit.
- Laitoshoidon tarpeen miettiminen ja avohoidon tarpeen määrittely---Palveluverkon hahmottaminen
- Palveluvalikon räätälöinti asiakkaan tarpeen mukaan

- Palvelutarjottimen laadinta
- Kysymyksiä heräsi mm:

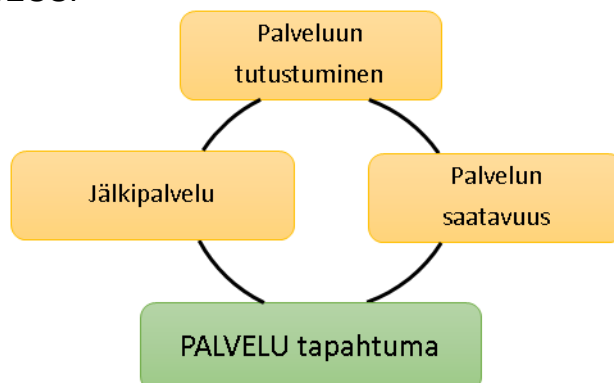
- *Palvelutarpeen tunnistaminen? Miten palveluun hakeudutaan?
- *Puuttumisen mekanismi ja puheeksi otto päihteenkäytöstä.
- *Päiväkeskustoiminta—sisältöjä päiviin, miten saadaan toimivaksi?

Kolmas vaihe sisälsi päihdepalvelutarjottimen alueellisen työryhmän työskentelyn. Työryhmä aloitti työskentelyn yhdessä pohtimalla asiakaslähtöisyyttä päihdepalveluissa. Tavoitteena oli ymmärtää asiakkaita ja mitä heille on palveluissa merkityksellistä. Lisäksi tarkasteltiin nykyistä palvelujärjestelmää ja nykyisiä palveluita alueellisesti. Palvelutarpeiden todettiin asiakkailla olevan erilaisia ja asiakasryhmän olevan haasteellinen. Asiakasymmärryksen saamiseksi toimijat tarkastelivat asiakasprofieilejaan, joita työryhmässä avattiin syvemmin. Työryhmän jäsenet jatkotyöskentelevät profieileja omissa toimipisteissään yhdessä asiakkaiden ja muiden toimijoiden kanssa. Asiakasprofiloinnin tavoitteena oli tunnistaa erilaiset asiakkaat ja rakentaa palveluvalikkoa asiakkaiden tarpeiden pohjalta sekä tarkastella, mitä palveluita asiakas tarvitsee.

ASIAKASPROFIILIT

PALVELUPROSESSI

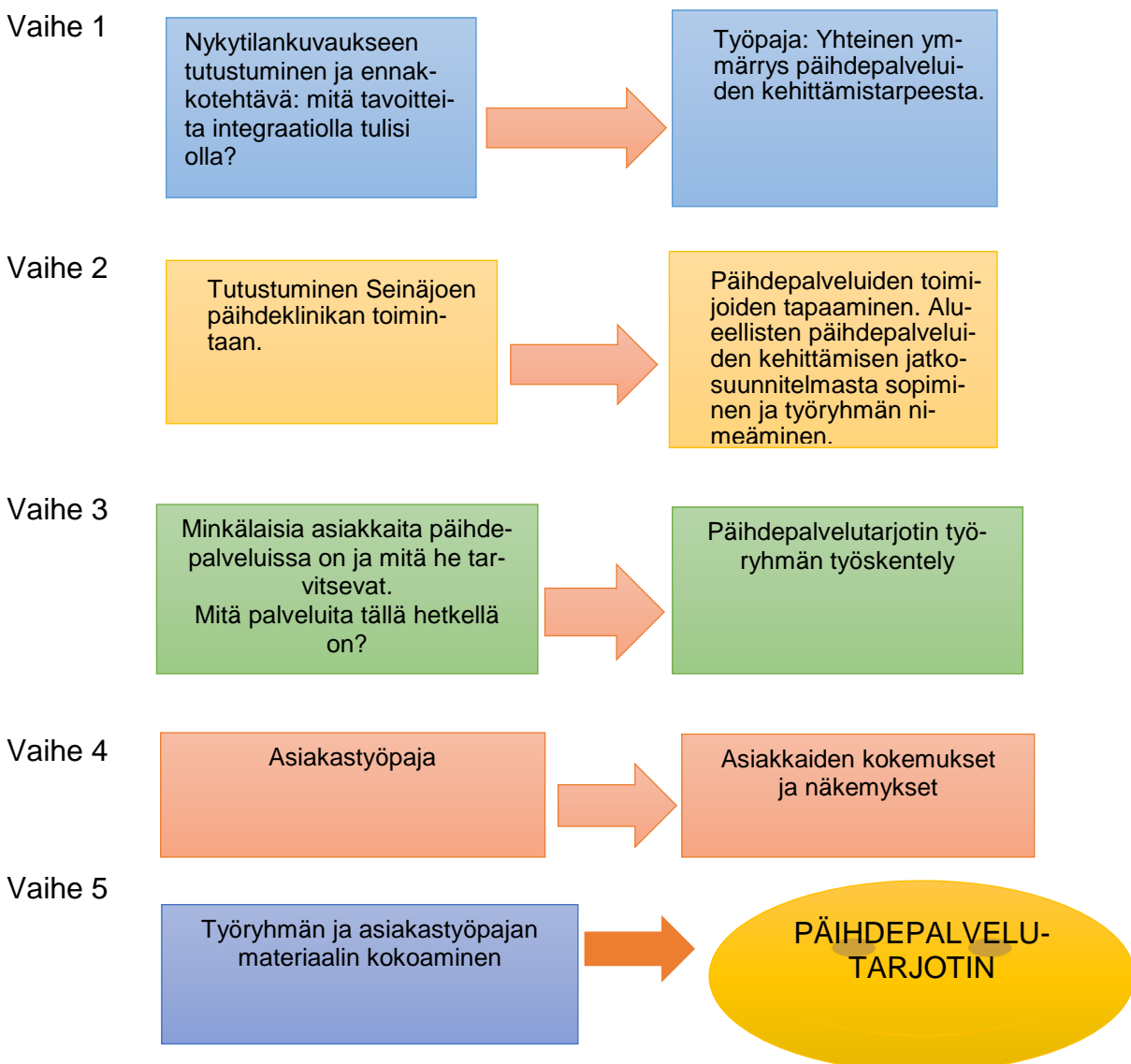

Asiakasryhmien tarpeiden ja asiakasprofiilien avulla laadittiin työryhmässä prosesseja. Prosesseja avattiin palvelutuokion ja asiakkaan näkökulmasta mm. palveluun tutustuminen, saavuttaminen, palvelu tapahtuma ja jälkipalvelu. Prosessien avaaminen on työväli palveluiden kehittämiseen ja helpotti palveluverkon sekä palvelutarpeen hahmottamisessa. Lisäksi sen avulla avattiin yhteisiä rajapintoja muiden toimijoiden kanssa.

Päihdepalvelutarjottimen sisällön yhteiskehittäminen tapahtui etukäteen laadittujen kysymysten pohjalta, jossa tarkasteltiin palveluverkkoa. Palveluverkon hahmottumisen jälkeen kuvattiin lähi - ja yhteiset palvelut, joita tarkasteltiin työryhmässä tarkemmin.

Neljäs vaihe prosessissa oli asiakastyöpaja. Asiakastyöpajan tavoitteena oli saada asiakkaita mukaan kehittämistyöhön ja kuulla heidän näkemyksensä päihdepalvelutarjottimesta. Asiakastyöpajan tulosten perusteella muodostimme näkemyksen asiakaskeskisyydestä sekä määrittelimme avaintekijät palveluprosessien sujuvoittamiseksi asiakkaiden näkökulmasta katsottuna. Tarkastelimme myös, mitä hyötyä asiakkaalle on päihdepalvelutarjottimesta. Asiakastyöpaja toteutettiin haastattelemalla asiakkaita. Asiakastyöpajan haastattelujen tuloksena muodostui käsitys, että asiakkaat hyötyvät kokonaisvaltaisesta, monialaisesta pitkäkestoisesta työskentelystä, matalankynnyksen palveluista ja riittävän laajasta tuesta.

Viidennessä vaiheessa päihdepalvelutarjotin koottiin. Lopullinen päihdepalvelutarjotin muodostui asiakkaiden ja toimijoiden näkemyksistä.

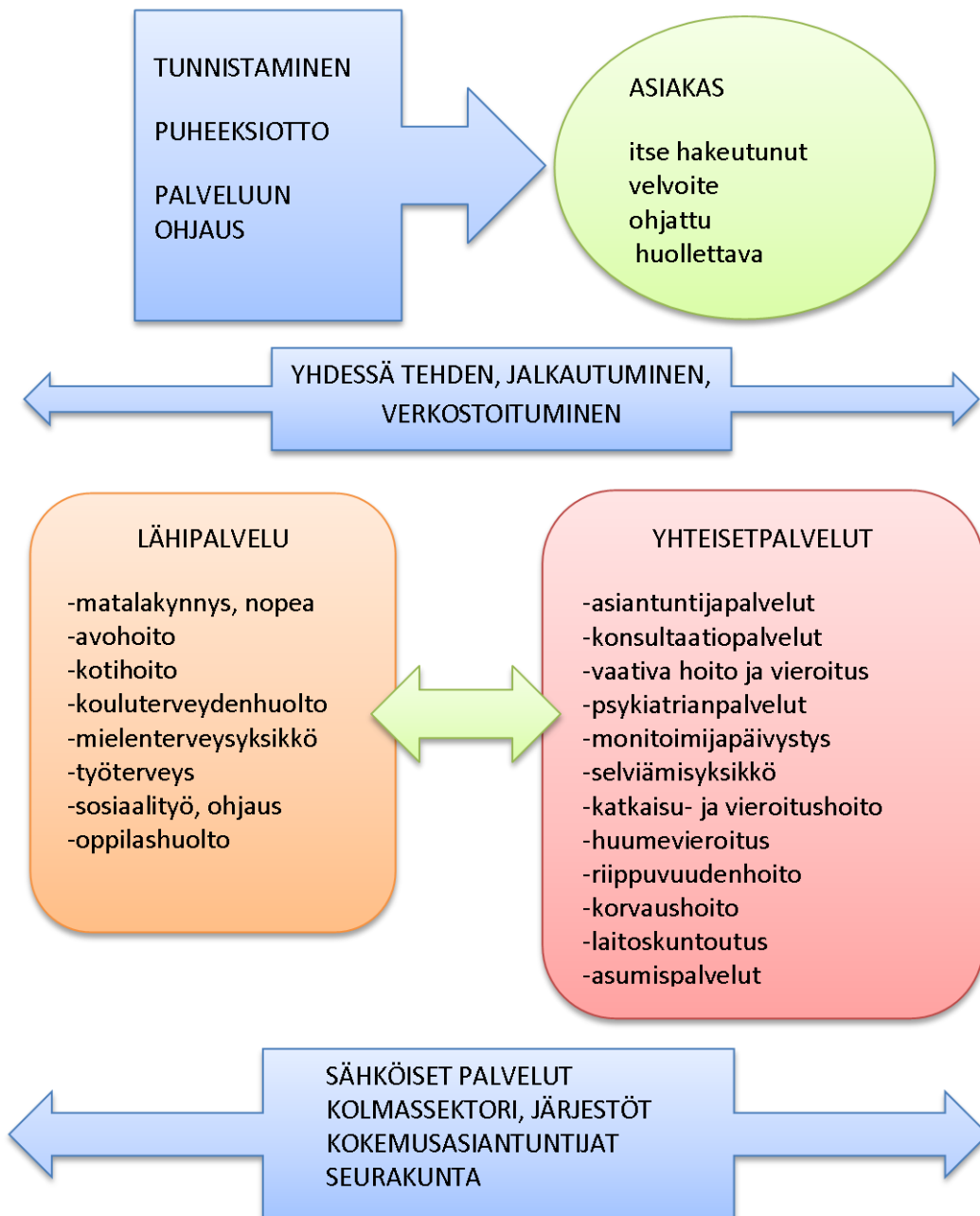

Kuvio 1. työskentelyprosessi

PALVELUOHJAUS

Palveluohjaukselle on olemassa erilaisia määritelmiä, koska se on hyvin moniulotteista toimintaa, jota on vaikea määritellä yksiselitteisesti. Palveluohjausta voidaan tässä päihdepalvelutarjottimessa kuvata päihdeasiakkaan kanssa tehtäväksi työmenetelmäksi, joka tarkoittaa ohjausta, tukea ja neuvontaa sekä yksilökohtainen palveluohjauksen. Palveluohjauksellinen työtapa estää päällekkäisen toiminnan ja varmistaa tiedon siirtymisen toimijoiden välillä.

PÄIHDEPALVELUTARJOTIN

Tässä päihdepalvelutarjottimessa on määritelty lähi- ja yhteiset palvelut. Palveluista ei voida tehdä tiukkaa rajaa ja osin ne voivat toimia päällekkäin ja rinnakkain. Päihdepalvelutar-

jottimen lähtökohta on, että asiakas saa ne palvelut, joita hän tarvitsee. Palveluidenkriteerit eivät ole esteenä asiakkaan yksilölliselle hoidolle ja kuntoutukselle.

AVOHOITO / LÄHIPALVELUT

Lähipalvelut ovat matalankynnyksen monialaisia palveluita, jotka ovat helposti saatavilla ja ne ovat osa peruspalveluita. Palveluun pääsee nopeasti sekä ilman lähetettä ja diagnoosia. Asiakas voi ottaa suoraan yhteyden toimijaan.

Lähipalveluiden merkitys on keskeinen päihdeongelmien toteamisessa, hoitoon motivoimisessa ja hoidon aloittamisessa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Katkaisuhoidon voidaan toteuttaa avohoidossa tai yhteisessä katkaisuhoidoyksikössä. Lähipalveluna voidaan tuottaa myös terapeutin avohoito.

Matalankynnyksen palveluiden toimintaan kuuluu jalkautuminen, tarvittaessa kotiin tarjottava tuki ja työskentely yhdessä asiakkaan verkoston kanssa sekä palveluohjauksellinen työote.

Alkuvaiheen selvittelyn avulla valitaan oikea palvelu ja selvitetään asiakkaan palvelutarve. Selvittelyyn voi tehdä lähipalvelujen toimija:tk-lääkäri, päihdehoitaja, mielenterveystoimiston toimija, sosiaalitoimi, kotihoidon työntekijä tai työterveyshuolto. Selvittelyssä tarvitaan eri yksiköiden ja omaisten kanssa tehtävää yhteistyötä. Asiakkaan tilanne kartoitetaan selvittäen päihdehistoria, käytettävissä olevat palvelut ja motivaatio sekä sitoutuminen kuntoutukseen. Tiedot kirjataan yhteiseen suunnitelmaan.

Lähipalveluna toteutetaan asiakkaan kokonaisvaltainen elämänhallinnan seuraaminen ja palveluiden tarkoituksenmukaisuuden sekä tavoitteiden arviointi ja päihteiden käytön seuranta. Retkahduksissa reagoidaan tilanteisiin nopeasti. Lähipalveluissa arvioidaan asiakkaan psykiatrisen hoidon tarve: tarvittaessa psykiatrin konsultaatio puhelimitse.

Lähipalveluna tarjottavat tuet arjessa selviämiseen ovat asumispalvelut, tukiasunnot, päivätoiminta, kolmannen sektorin sekä seurakunnan järjestämä vapaaehtoistoiminta ja kokemusasiantuntijat. Nämä palvelut tukevat myös sosiaalista kuntoutusta ja päihderiippuvuudesta paranemista.

Sähköisten palveluiden hyödyntäminen nykyistä tehokkaammin mm. mielenterveystalo.fi ja turvallinen viestinvälitys. Sähköisten palveluiden etuina ovat matala kynnys hakea tietoa, neuvontaa ja apua. Päihdetyössä sähköisiä palveluita on kehitetty erityisesti neuvontaan, ohjaukseen ja vertaistukeen, mutta myös hoito-ohjelmia on saatavilla. Sähköisiä palveluita voidaan käyttää myös tukena työntekijöiden välillä mm. työnohjaukselliset keskustelut ja korvaushoitoasiakkaiden kohdalla.

YHTEISET PALVELUT

Tavoitteena on, että yhteiset palvelut tukevat ja täydentävät lähipalveluita. Yhteiset palvelut tekevät jakautuvaa päihdetyötä sekä asiantuntija- ja konsultaatiopalveluita lähipalveluille. Yhteiset palvelut (riippuvuuden hoitoon) tarjoavat ympärivuorokautista erityisseurantaa ja hoitoa, jos asiakkaan tilanne sen vaatii mm.katkaisu- ja vieroitushoidon. Asiakkaan fyysinen, psyykinen ja /tai sosiaalinen tila heikkenee tai päihdehäiriö vaikeutuu, eivätkä avohoidon, lähipalveluiden tukitoimet riitä.

Yhteiset palvelut tarjoavat: psyykkisen voiminnan arviointia, diagnosointia, lääkehoidon sekä työ ja toimintakyvyn arviointia sekä psykologisia tutkimuksia. Yhteiset palvelut pitävät sisällään perhetyön; perhetilanteen selvittelyn ja tarvittavan tuen arvioinnin sekä raskaudenaikeisen tukemisen ja vanhemmuuden arvioinnin. Psykiatrianpalveluissa tutkitaan ja hoide-

taan kaksoisdiagnoosipotilaat, joilla esiintyy samanaikaisesti päihdeongelmia ja vakava mielenterveydenhäiriö. Päihdepsykoosit vaativat usein psykiatrista osastohoitoa.

Yhteinen laitostuntoutus tarvitaan, kun avohoidon tukitoimet eivät riitä. Aluksi tehdään yhdessä asiakkaan kanssa laitostuntoutuksen tarpeen arviointi. Asiakkaalla on oltava motivaatio kuntoutukseen ja vapaaehtoiseen hoitoon. Ennen kuntouttavaa hoitoa tehdään tarvittaessa katkaisu/vieroitushoito.

Kuntouttavassa hoidossa arvioidaan asiakkaan tilanne kokonaisvaltaisesti ja keskeistä on psykososiaalinen kuntoutus. Laitostuntoutuksen aikana suunnitellaan ja mahdollisuuksien mukaan käynnistetään avohoitokontakti hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi. Avohoitokontakti voidaan toteuttaa lähi- tai yhteisissä palveluissa. Päihdekuntoutus avopalveluna toteutetaan asiakkaan kotiin tarvittaessa yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Korvaushoito toteutuu lähi- ja yhteisenä palveluna, jonka tarpeen arviointi perustuu opioidiriippuvuuden lääketieteelliseen diagnostiikkaan sekä moniammatilliseen selvitykseen potilaan kokonaistilanteesta. Korvaushoito voi toteutua lähipalveluna ja yhteisistä palveluista tulee tuki lähipalveluille. Lääkehoidon aloitus tulisi pääsääntöisesti toteuttaa avohoidossa, mutta potilaan päihdekäytön niin vaatiessa laitosaloitus on hoidon onnistumisen ja turvallisuuden kannalta perusteltua. Korvaushoidolle asetetaan asiakaslähtöiset yksilölliset tavoitteet.

Selviämisasemalle ohjautuu moniongelmainen päihtynyt henkilö, joka tarvitsee jatkuvaa seurantaa, mutta jolla ei ole peruselintoimintojen häiriötä eikä välitöntä hoitoa edellyttävää terveyshaittaa tai myrkytystilaa. Selviämisasema huolehtii asiakkaan tilanteen selvittelystä, hoidon tarpeen arvioinnista ja ensihoidosta sekä toimii yhteistyössä muiden palveluiden kanssa. Ensihoito pitää sisällään päihtymistilasta selviämistä, välittömän hoidon tarpeen arvioinnin, hoidon käynnistämistä ja elämäntilanteen sosiaalisen avun selvittämisen.

Asumispalvelut voivat olla lähi-tai yhteisiä palveluita riippuen asiakkaan tarpeesta. Asumispalvelut pitävät sisällään oman kodin, johon jalkaudutaan, tukiasunnon, palveluasumisen tai tehostetun palveluasumisen.

Yhteiset palvelut tarjoavat alueelle myös koulutus- ja työnohjaus palveluita.

ASIAKASNÄKÖKULMA

Päihdepalveluiden kehittämisessä on pyritty tekemään tiivistä yhteistyötä asiakkaiden kanssa ja kuulla heitä kehittämistyössä. Tavoitteen on ollut saada asiakkaiden näkemyksiä palveluista. Asiakaslähtöisen palvelun kehittämisen peruspilareita ovat ymmärrys asiakkaan tarpeista ja asiakaskokemuksen merkityksestä.

Asiakastyöpajasta muodostui käsitys, että asiakkaiden on haasteellista määritellä suoraan päihdepalveluista koituvaa hyötyä heille. Hyödyllisiksi palveluiksi muodostuivat erilaiset vertaistukiryhmät, sähköiset palvelut ja kolmannen sektorin toimijat. Akuutin tilanteen hoitumisen jälkeen, joko katkaisulla tai vieroituksella painopisteeksi palveluissa kuvautui jälki- ja jatkohoito. Jatkohoitoon, kuntoutukseen toivottiin panostusta ja erityisesti oman työntekijän roolia. Työntekijän toivottiin jalkautuvan ja palveluista toiseen siirtymisen tapahtuvan saattaen vaihtaen, jotta asiakkaalla säilyy tuki ja ohjaus.

Asiakastyöpajassa ennaltaehkäisevän työn merkitys korostui ja sote toimijoilta odotettiin asioista puhumista oikeilla nimillä sekä puheeksi ottoa päihteidenkäytöstä varhemmin. Palvelun toivottiin olevan moniammatillista ja asiakkaan nimeämistä tarpeista lähtevää.

Päihdepalveluiden haasteeksi asiakkaat nostivat sen, että perheen ja läheisten tuki sekä ohjaus jää palvelujärjestelmässä vähäiseksi.

JATKOTYÖSKENTELY

Tämän kehittämistyön tuotoksena syntyi päihdepalvelutarjotin, jossa on kuvattu lähi- ja yhteiset palvelut. Kehittämistyön sisältökokonaisuuden voidaan todeta avaavan päihdepalveluiden palveluvalikkoa. Tämän voidaan olettaa hyödyntävän toimijoiden työskentelyä, kun he ohjaavat asiakkaita palveluissa. Asiakasymmärrys on lisääntynyt ja tullut näkyväksi kehittämistyön aikana, lisäksi on tunnistettu erilaiset asiakkaat ja heidän tarpeensa. Riippuvuuden ja palveluohjauksen ymmärtäminen palvelujärjestelmää kehittäessä on tullut näkyväksi.

Kehittämistyön jatkohaasteena on sisältökokonaisuuden käyttöönoton laajentaminen ja palveluiden asemointi uudelleen asiakaskeiseksi. Lisäksi haasteena tulee olemaan asiakaskokemusten ymmärtäminen ja hyödyntäminen palveluiden sisältöjä kehitettäessä.

Jatkotyöskentelyssä on hyvä tarkastella mielenterveys- ja päihdepalveluiden sekä sosiaalitoimen rajapintoja asiakasnäkökulmasta. Jatkossa on tärkeää yhdessä pohtia käytännön yhteistyön haasteita ja erityisosaamisen tarvetta.

Liite 1. Asiakasprofiili

ASIAKAS	TAVOITE	PALVELUT	HUOMIO
<p>Pärjääjä= omatoimiasiakas <i>Itsehakeutuva</i></p> <p>Hyvät voimavarat. Lievät oireet. <i>Muutoksenhakuinen, elämänhallinta hukassa</i></p>	<p>Muutoksen hakeminen ja sen vahvistaminen (uudet toimintatavat). Vakavan/kroonistuvan sairauden ehkäiseminen. Tilanteen koheneminen (fyys,psyyk ja sos) Jatkuva motivointi ja muutoksen vahvistaminen. Ratkaisut ongelmatilanteisiin.</p>	<p>Omahoitopalvelut, digitaalinen vuorovaikutus. Sähköiset ja matalankynnyksen palvelut.</p>	<p>Tuki, ohjaus, neuvonta, palveluohjaus ja ennaltaehkäisy.</p>
<p>Yhteistyöasiakas <i>Ohjattu</i></p> <p>Hyvät voimavarat. Monia sairauksia ja monia palveluita. Vaikeat oireet. <i>Asiakas ohjattu palveluiden piiriin tai hakeutunut itse muun syyn vuoksi. Vaikea tehdä muutostavoitteita, ei muutostarvetta.</i></p>	<p>Realististen tavoitteiden asettaminen. Hoidon, tuen aloittaminen. Arjessa pärjääminen Haitallisen kierteen katkaisu. Toimintakyvyn ja elämänhallinnan koheneminen. Muutokseen motivointi.</p>	<p>Hyötyy ammattilaisten välisestä yhteistyöstä. Yhteistyö eri toimijoiden välillä</p>	
<p>Tukiasiakkuus=yhteisöasiakas <i>Velvoite</i></p> <p>Heikot voimavarat. Vähän sairautta. Lievät oireet. Ei omaa muutostarvetta. <i>Asiakas pakotettu palveluihin ei motivoitunut.</i></p>	<p>Muutoshalun herättäminen. Jakson, tuen onnistunut läpivieminen. Ikävän seuraamuksen välttäminen, tietyn hyödyn saavuttaminen. Vakavan/kroonistuvan sairauden ehkäiseminen.</p>	<p>Hyötyy muiden toimijoiden osaamisesta ja verkostoista. Vertaistuki jne. Sähköiset ja matalankynnyksen palvelut.</p>	<p>Kokonaisuudesta huolehtii oma, vastuutyöntekijä.</p>
<p>Huolenpito-asiakkuus <i>Huollettava</i></p> <p>Heikot voimavarat. Paljon sairautta ja ongelmia, vaikeasti autettava. <i>Elämän- ja arjenhallinta puuttuu. Tarvitsee tukea ja huolenpitoa.</i></p>	<p>Hoitoa ja tukea tukevien rakenteiden luominen. Ongelmien ratkaiseminen. Hoidon ja tuen aloittaminen. Lisähaittojen ehkäiseminen, arjessa selviäminen ja perushoivan saaminen.</p>	<p>Tarvitsee ammattialisten tukea, tukipalveluita ja vastuutyöntekijän. Soveltuvat palvelut.</p>	

Liite 2. Yhteistyöasiakas

	KÄYTÖKSEN MUUTTUMINEN	PALVELUN SAAVUTTAMINEN	PALVELUTAPAHTUMA
	HUOLEN HERÄÄMINEN		
Yhteistyöasiakas, ohjattu -useita palveluita -monia sairauksia -vaikeat oireet -hakeutuu palveluihin muun syyn vuoksi, kuin päihde -ei ole muutoksenhakuinen	-huolta herättävä käytös -päihteidenkäytön varhainen tunnistaminen -omaisten huomioiminen ja kuuleminen -palveluohjaus	-palveluun hakeutuminen esim.sosmaattisen tai sosiaalisen syyn vuoksi. -päihteiden käytön tunnistaminen -puheeksi oton välineet -palveluohjaus	-toimijoiden välinen yhteistyö -asiakkaan yksilöllisen tilanteen arviointi -aiemmin käytettyjen keinojen ja palveluiden huomiointi Lähipalveluna -alkuvaiheen selvittely -tilannekartoitus -motivointityöskentely -suunnitelman laatiminen as. kanssa yhdessä -akuutti laitoshoido (katko) -seuranta -päivätoiminta -asumispalvelut -kolmannen sektorin, järjestöjen ja kokemusasiantuntijoiden palvelut Yhteiset palvelut -päihdepsykiatriset konsultaatiot -äkillinen kriisitilanne -kuntouttava hoito ja tarve hoidon tehostamiseen -päihdehuollon laituskuntoutus(avohoidon tukitoimet ei riitä) -vaikea päihdehäiriö deliriumin hoito, ehkäisy -työote verkostoituva ja yhdessä tehden